

MOKSLO DARBŲ
SAVADAS
1992 - 2006

EKONOMINIŲ SANKCIJŲ SISTEMOS MONITORINGAS (2006)

Rėmėjai: Pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005 m. sausio 12 d. nutarimą Nr. 12 „Dėl Nacionalinės nusikaltimų prevencijos ir kontrolės programos 2005-2006 metų įgyvendinimo priemonių plano patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 6-158)

Tyrėjų grupė: A. Gutauskas, K. Jovaišas, R. Paužaitė

Ekonominių sankcijų monitoringo tyrime pateikiama situacijos analizė, problemos ir koncepcija. Tyrime pateikiami siūlymai bei rekomendacijos dėl ekonominių sankcijų reglamentavimo ir jų teisinio vertinimo. Sprendžiant klausimą, kokios procesinės garantijos turi būti užtikrintos ūkio subjektams, skiriant jiems vadinamąsias ekonomines sankcijas pagal Konkurencijos, Bankų, Draudimo, Alkoholio kontrolės ir kitus įstatymus, identifikuojama ekonominių sankcijų teisinė prigimtis.

Tyrime akcentuojama, jog ekonominės sankcijos yra priskiriamos administracinės atsakomybės sferai, todėl turėtų būti vadinamos administracinėmis sankcijomis. Atsižvelgiant į Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką, daroma išvada, jog tos sankcijos, kurios atitinka Teismo suformuluotus kriterijus dėl baudžiamojo kaltinimo ir proceso, turėtų būti skiriamos laikantis visų Konvencijoje numatytų garantijų. Nustatyti ekonominių sankcijų ir kriminalinių baudų, skiriamų juridiniams asmenims, panašumai ir skirtumai leidžia konstatuoti, kad tiems juridiniams asmenims, kuriems taikomos ekonominės sankcijos, turėtų būti nustatytos didesnės negu dabartiniu metu galiojančios procesinės garantijos. Jas galima užtikrinti dviem būdais: pirma, prilyginti ekonomines sankcijas administracinėms nuobaudoms, perduodant bylas dėl jų skyrimo nagrinėti teismams administracinės teisenos tvarka ir, antra, šių kategorijų bylas perduoti baudžiamąsias bylas nagrinėjantiems teismams, parengiant tam specialųjį (pvz., Ekonominių sankcijų) įstatymą.

Siūloma parengti būtinus galiojančio ATPK ir specialiųjų įstatymų, reglamentuojančių ekonominių sankcijų ūkio subjektams skyrimą, pakeitimus ir papildymus. Sprendžiant šią problemą praktiniu įstatymų reglamentavimo lygmeniu, reikėtų teisės aktais inkorporuoti ekonominių sankcijų institutą į ATPK normų sistemą. Tam yra būtinos įstatyminės prielaidos, nes ATPK 21 straipsnyje nėra numatytas baigtinis administracinių nuobaudų sąrašas, o to paties straipsnio 3 dalies norma neatmeta galimybės įstatymais numatyti ir kitokias, negu nurodyta šiame straipsnyje, administracinių nuobaudų rūšis. Tikslinga ATPK straipsnį papildyti nuostata, pagal kurią ekonominės sankcijos, numatytos specialiosios paskirties įstatymuose, yra prilyginamos administracinių nuobaudų rūšiai – baudai. Ekonominių sankcijų inkorporavimas į ATPK normų sistemą būtų darnus ir organiškai įsiliėtų į teisės sistemą tik tuo atveju, jeigu šių sankcijų institutas atitiktų visus ATPK reikalavimus.

Bene svarbiausia problema – pažeidimų, už kuriuos gali būti taikomos ekonominės sankcijos, nagrinėjimo tvarkos (mechanizmo) nustatymas. Ši tvarka gali būti dvejopa: institucinė ir teisminė. Institucinė tvarka bylas dėl ekonominių sankcijų taikymo turėtų nagrinėti teisės aktuose numatytos institucijos ar jų pareigūnai, o teismine – rajonų (miestų) apylinkių teismai. Teismine tvarka turėtų būti nagrinėjami tiek ūkio subjektų apskūsti atitinkamų institucijų sprendimai dėl ekonominių sankcijų skyrimo, tiek atitinkamų institucijų iniciatyva pradėtas procesas dėl ekonominių sankcijų, savo dydžiu panašių į kriminalines bausmes, skyrimo atitinkamiems ūkio subjektams. Sprendžiant klausimą dėl ūkio subjektų, kuriems administracinės teisenos tvarka taikomos ekonominės sankcijos, procesinių garantijų užtikrinimo įstatyminiu lygmeniu, daroma išvada, kad administracinių teisės pažeidimų bylų teisenos įstatymo normos numato pakankamai plačias administracinės atsakomybės traukiamų asmenų procesines garantijas.